

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: FRPS/402/2011/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

40/2012. (I. 31.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **panaszos**¹ 2011. július 18-án előterjesztett **panasza alapján indult eljárásban** a 2012. január 31-én megtartott zárt ülésén született állásfoglalását

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos a vele szemben 2011. július 10-én fogantatosított rendőri intézkedés és mulasztás (igazoltatás, annak során a lakcímkártya elkérése, előállítás kilátásba helyezése, valamint az azonosításra vonatkozó kötelezettség elmulasztása), továbbá a rendőri hangnem miatt 2011. július 18-án a Testület ügyfélszolgálatán terjesztette elő panaszát.

I.

1) A panaszos, aki jegyvizsgálóként dolgozik a MÁV-nál, előadta, hogy 2011. július 10. napján a B. város - Z. város vonalának egyik vonatán teljesített szolgálatot, amelynek során ellenőrizni akarta egy utas menetjegyét. Az ellenőrzés során észrevette, hogy az utas fénymásolt közalkalmazotti (köztisztviselői) kedvezményre jogosító utalványt akart igénybe venni az utazás során.

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

A panaszos a – véleménye szerint – hamisított közalkalmazotti utalványt használó utas miatt a Gy.-i vasútállomáson rendőröket hívott, „a vonatkozó szabályoknak megfelelően”.

Két rendőr – egy férfi és egy nő – érkezett a helyszínre, akiknek panaszos elmondta az általa észlelteket. A férfi rendőr flegmán annyit közölt, hogy szerinte az utalvány eredeti. Ez a rendőr végig lekezelően viselkedett a panaszossal, és csak a panaszos külön kérésére mondta meg nevét és azonosító számát. A rendőr nő pedig még kérésre sem mondta meg a nevét és az azonosító számát.

A rendőrök a panaszost felhívták személyazonossága igazolására: személyi igazolványt és lakcímkártyát kértek tőle, azonban az intézkedés okát és célját nem közölték vele. A panaszos ezzel összefüggésben a személyes meghallgatás során azt mondta, hogy általában hasonló esetben, ha a vonatra rendőrt kell hívni, a vasúti ellenőrök adatait is rögzíteni szokták a rendőrök, de ehhez nem mindig kérnek igazolványt, sőt néhány jegyvizsgálónál van külön erre a célra névjegy, amit a rendőrnek átadnak.

A panaszosnál nem voltak az eredeti igazolványai, csak fénymásolat azokról, mert a vonaton az eredetiket nem tartja magánál, tekintettel arra, hogy korábban sok kalauztól loptak igazolványt. Nála volt továbbá a MÁV dolgozói arcképes igazolványa (az ún. Menetkedvezményi Egyezség). A panaszos adatait RK lapon rögzítették.

A rendőr az utast elengedte, a hamisnak vélt közalkalmazotti utalványt pedig átadta a panaszosnak, de előtte azt aláírta.

A panaszos állítása szerint a rendőr az előállítását is kilátásba helyezte: közölte, hogy „bűncselekményt követett el” azzal, hogy másolat van nála az irataiból. A rendőr az intézkedés közben telefonálgatott, és utóbb az előállítás foganatosításától elállt. A panaszost kérdezte, hogy meddig ér rá, végül az állomás elé kimentek együtt, a szolgálati gépkocsihoz. Ott egy dokumentumot állított ki a panaszos részére arról, hogy az okmányai fénymásolatát tőle bevonta. A panaszosnak pedig azt mondta, hogy szerencséje van, azért nem állítják elő, mert a főnöke nem ér rá vele foglalkozni.

A panaszos sérelmezte az intézkedő férfi rendőr hangnemét, viselkedését: mindvégig flegma, tudálékos, lekezelő stílusban beszélt. Megjegyezte azt is, hogy az utas előtt rossz színben tüntette őt fel, és azt mondta, hogy: „A vasutas bácsinak ezt az utalványt nincs joga bevonni.”

A panaszos megnevezte kollegáját, aki a történeteknek szemtanúja volt, valamint egy ügyintézőt, aki az utazási utalvány eredetiségének kivizsgálásával kapcsolatban indult eljárásról felvilágosítást tud adni.

A panaszos a fentiek miatt kérte a Testületet panasza kivizsgálására. Úgy nyilatkozott azonban, hogy amennyiben a Testület az általa lefolytatott vizsgálatot követően csekély fokú alapjogi sérelmet állapít meg, vagy nem állapít(hat) meg alapjogi sérelmet a panaszolt rendőri intézkedéssel összefüggésben, nem szeretné, ha a panaszt áttenné az intézkedést foganatosító rendőrkapitányság vezetőjéhez.

2) a) A panaszos beadványához mellékelte az intézkedő rendőr által kiállított, „vezetésre jogosító okmány/forgalmi engedély helyszíni elvételéről szóló elismervény” elnevezésű nyomtatvány másolatát.

A dokumentum tanúsága szerint a panaszos lakcímkártyájának és személyi igazolványának fénymásolatát a közúti közlekedési igazgatási feladatokról szóló BM rendelet alapján a rendőr elvette.

b) A panaszos átadta a Testület részére az utas utazási utalványának, valamint az „utasleadási lap” elnevezésű nyomtatvány másolatát.

Az utazási utalványon szerepel a panaszossal szemben intézkedő rendőr aláírása és azonosító száma, valamint az, hogy azt 2011. július 10-én 18 óra 40 perckor látta.

Az utasleadási lapon az szerepel, hogy az utas az 50%-os T.-S. menettérti jegyéhez visszaútra egy fénymásolt közalkalmazotti utazási utalványt mutatott fel.

c) A panaszos mellékelte továbbá a MÁV-os arcképes igazolványának, valamint a rendőri intézkedés napján kezdődő és másnap végződő szolgálatáról kiállított szolgálati lap másolatát is.

Az arcképes igazolvány tartalmazza a panaszos neve mellett a lakhelyét és a személyi igazolványa számát is.

3) A Testület a panaszos által megjelölt mobiltelefonszámon felhívta a panaszos által megjelölt tanút annak érdekében, hogy nyilatkozzon arról, hogy mit tapasztalt a panaszossal szemben történt rendőri intézkedéssel kapcsolatban.

A tanú 2011. július 11-én együtt látott el jegyvizsgáló szolgálatot a panaszossal a B. város-Z. város vonalon, amikor a panaszos egy nő jegyét kezelte, aki kedvezményre jogosító utazási utalvánnyal utazott. A panaszos az ellenőrzés során azt érzékelte, hogy az utas utalványa hamis (fénymásolt). A tanú szerint is csak fénymásolat volt a papír. Azért gondolja, mert naponta sok hasonló utazási kedvezményre jogosító utalványt szokott ellenőrizni, és ebben az esetben az intézmény körbélyegzője körül apró foltok voltak, ami általában a fénymásolatokra jellemző.

A panaszos kihívta a rendőröket, hogy intézkedjenek az ügyben. Két rendőr érkezett ki, egy férfi és egy nő. Mindvégig a férfi beszélt, a rendőr nő nem szólt semmit. A rendőr először az utast igazoltatta, aki elkezdett sírni a történetek miatt. A rendőr megnézte az utazási utalványt, és azt mondta a panaszosnak, hogy nem kellene feleslegesen „zaklatni” az utast.

Az utas igazoltatását követően a rendőr felszólította a tanút és a panaszost is, hogy igazolják magukat. A tanú emlékezete szerint a rendőr nem hivatkozott jogszabályra az igazoltatás oka tekintetében.

A tanúnál volt személyi igazolvány, a panaszosnál viszont csak az iratainak színes fénymásolata volt. A rendőr azt mondta a panaszosnak, hogy azt nem fogadja el, és bekísérik

a rendőrségre. A rendőr úgy fogalmazott, hogy „mindjárt bilincset tesznek a panaszosra, és előállítják, mert nincs nála személyi igazolvány”. Ezt követően a rendőr félrevonult és telefonálgatni kezdett, majd visszament a panaszoshoz, és azt mondta neki, hogy mégsem állítják elő.

A tanú elmondta továbbá, hogy csak a férfi rendőr intézkedett, a nő nem. A férfi mindvégig lekezelően, flegmán beszélt a panasossal, ráadásul a peronon, ahol az utasok azt látták, hogy egyenruhában vannak mindannyian. A panaszos kérte a rendőr nő azonosítóját, azonban az nem adta meg, és arra hivatkozott, hogy ő nem intézkedik. A férfi rendőr is csak többszöri kérésre közölte nevét és jelvéyszámát. A panaszos nem érti, hogy miért viselkedett így a rendőr, mivel gyakran szoktak kérni a jegyvizsgálók rendőri intézkedést, de eddig mindig azt tapasztalta, hogy készségesek és együttműködők a rendőrök.

II.

A Testület a panasz kivizsgálása során, a tényállás pontosabb megismerése érdekében felvilágosítást kért a rendőrségtől a panaszsolt intézkedésről, valamint megküldeni kérte az azzal kapcsolatos rendőrségi dokumentumokat, és a konkrét kérdésekkel összefüggésben a rendőrség álláspontját.

1) A Gy.-i Rendőrkapitányság Közrendvédelmi és Határrendészeti Osztály Őr- és Járőrszolgálati Alosztály vezetőjének tájékoztatása szerint a panasossal szembeni rendőri intézkedést az Alosztály két beosztottja, egy r. főtörzsőrmester és egy r. törzssászlós járőrvezetők fogatosították.

2) A Gy.-i Rendőrkapitányság Közrendvédelmi és Határrendészeti Osztály Őr- és Járőrszolgálati Alosztálya vezetőjének tájékoztató levele a panaszsolt rendőri intézkedés részleteit illetően az alábbi információkat tartalmazza.

A panaszos 2011. július 10-én 18 óra 10 perckor a 107-es segélykérő számra bejelentést tett, miszerint rendőri intézkedést kér a Gy.-i MÁV pályaudvarra, 18 óra 23 percre. A panaszos közölte, hogy az akkor beérkező, B. - C. között közlekedő vonaton ő a jegykezelő, és a vonaton van egy nő, aki hamis közalkalmazotti igazolvánnyal utazik. A bejelentés nyomán az ügyelet a Gy.-i Rendőrkapitányság Közrendvédelmi és Határrendészeti Osztály Őr- és Járőrszolgálati Alosztályának két járőrvezetőjét küldte a helyszínre.

A rendőrök a bejelentésben szereplő utas személyazonosságát hitelt érdemlően megállapították. Az utas által használt és a panaszos által mutatott, közalkalmazottak részére kiállított utazási kedvezményre jogosító okiraton 11 darab már érvényesített körbélyegző szerepelt, tehát annyiszor igénybe vette már azt az utazásai során. A rendőri intézkedés során az utazási utalványt nem vették el a rendőrök, mert azt a panaszos vette el átvételi elismervényen. Ezért a rendőrség további intézkedést nem végzett. A rendőrök tájékoztatták a panaszsolt, hogy a személy adatait 8 napon belül kikérheti.

A rendőrök a panaszsolt a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 29. §-ának (1) bekezdése, valamint a 22/2007. (OT.15.) ORFK utasítás 25. pontja alapján igazoltatták. A rendőrök a panaszos előállítását az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés a) pontja alapján helyezték kilátásba, tekintettel arra, hogy az igazoltatásnál Rtv. 29. §-ának (2)

bekezdése szerint csak meghatározott hatósági igazolvány fogadható el. Az osztályvezető a tájékoztató levélben ezzel összefüggésben úgy fogalmazott, hogy „az intézkedések során a rendőrnek az officialitás jegyében vizsgálnia kell, hogy a részére bemutatott okmány eredeti-e, melyet az okmány ismérvei alapján végez el. Ezek egyike az anyaga, mérete, formája, vízjel, egyéb meghatározottak, melyek egyikét sem tartalmazza a személyazonosító okmányról készült fénymásolat. Az így nem fogadható el, mint személyazonosságot hitelt érdemlően igazoló okmány, mivel az nem minősül okmánynak.” Mivel a panaszos a MÁV igazolványát, mely eredeti és fényképpel ellátott, a rendőrök részére bemutatta, elálltak az előállításától.

A tájékoztató levél szerint továbbá a r. főtörzsőrmester járőr az alábbiakat nyilatkozta. Megérkezésükkor a jegyvizsgáló panaszos úgy köszönt, hogy „Hello, sziasztok!”, míg a rendőr ezt „Jó napot kívánok! Miben segíthetek?” kérdéssel viszonzta. A r. főtörzsőrmestert az egyenruhája igazolta, így nem mutatkozott be. A kötelező azonosítók – a jelvény jelvéyszámmal, a rendfokozati jelzés, a fém névkitűző, valamint a karjelvény – rendeltetésszerűen voltak helyezve a ruházatán. A rendőr nem tisztelgett, mert a panaszos ment oda hozzá.

A panaszossal szembeni intézkedés indoka a r. főtörzsőrmester szerint az volt, hogy a személyazonosságát hitelt érdemlően meg kellett állapítani. Az igazoltatás során a panaszos nem okmányt, hanem arról készült színes fénymásolatot nyújtott át a rendőrnek, ami nem minősül okmánynak, és azt nem fogadják el. A rendőr közölte a panaszossal, hogy a nem eredeti okmányt nem használhatja fel hivatalosan személyazonosságának igazolására, és azzal „intellektuális okirat-hamisítást” követ el.

A r. főtörzsőrmester nyilatkozata szerint az előállítás alapja az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés a) pontja lett volna. Azonban az ügyelettel egyeztetettek és a panaszos a vasutas munkával összefüggő fényképes vasúti bérletet adott át („20 évvel ezelőtti fényképpel”), illetve „közfeladatot ellátó személyről volt szó”, ezért az előállítás foganatosításától elálltak.

A fénymásolatok elvétele tekintetében a r. főtörzsőrmester úgy nyilatkozott, hogy „a személyektől való átvétel során részükre átvételi elismervényt kell adni – kivéve a halaszthatatlan nyomozási cselekmények esetén a lefoglalást –, így az okmánynak nem minősülő, ám okiratról való színes fénymásolatot, a további visszaélés elkerülése érdekében átvételi elismervény ellenében átvették.”

A tanúsított hangnem tekintetében a r. főtörzsőrmester előadta, hogy határozottan és udvariasan beszélt a panaszossal. Mivel a panaszos nem jelezte, hogy panasza van, így nem adott részére tájékoztatást panasztételi lehetőségeiről.

A rendőrök az utast, aki miatt a rendőri intézkedés történt, igazoltatták, és adatait lekérdezték az Rtv. 24. § (4) bekezdése alapján, mivel harmadik fél által kért igazoltatást hajtottak végre. Az utazási kedvezményre jogosító okmányt a r. főtörzsőrmester az utasnak adta vissza, amit a panaszos kifogásolt, így azt ő vette el végleg az utastól.

A r. főtörzsőrmester továbbá úgy nyilatkozott, hogy „a vasutas, mivel anyagilag érdekelté van téve, hogy a bliccelőket elkapja, így a jegykezelő túlreagálja esetenként az ellenőrzést. A tőle elvárható legkisebb körültekintést tette meg annak érdekében, hogy az ártatlanság vélelme

alapján az utast részletesebben ellenőrizze, ugyanis az ellenőrzött utas utazási igazolványának érvényességét alátámasztó pedagógusi igazolványa volt a helyszínen és az igazolványon szereplő munkáltatói adatok is egyeztek az utazási igazolványon szereplő munkáltatói adatokkal. Ezenkívül a munkáltatói utazási igazolványon 13 darab eredeti vasutas körbélyegző volt elhelyezve amiről a panaszos azt nyilatkozta, hogy »azok mind valódiak«. Kérdésére, hogy a 13 vasúti pecsétet elhelyező vasutas kollégák mindegyike hibázott-e, a panaszos azt válaszolta: »igen, mert nem értenek hozzá úgy, mint én«. Véleményem szerint a panaszosnak az önérzetét már azzal megbántottam, hogy nem voltam vele hajlandó tegezni viszonyban intézkedni, illetve, hogy határozottan elutasítottam az ő általa kreált problémákat. Nem az ő dolga a bejelentő vélt vagy valós igazát igazolni, hanem a mindenkor hatályos törvények szerint kell az intézkedést végrehajtani.”

3) A panaszossal szemben intézkedő rendőrök együttes jelentést készítettek a rendőri intézkedés részleteiről, amelyben az alábbiakat adták elő.

A r. főtörzsőrmester és a r. törzssászlós 2011. július 10-én, szolgálatuk teljesítése során, 18 óra 20 perckor az ügyeletvezető utasítására megjelentek a Gy.-i MÁV pályaudvaron, mert onnan bejelentés érkezett, hogy a B. városból a 4. vágányra érkező vasúti szerelvényen egy személy a közalkalmazotti vasúti kedvezményre jogosító iratot meghamisította, és azt jogosulatlanul felhasználta. A vonatszerelvény beérkezését követően a rendőrökhöz odament a jegyvizsgáló panaszos, és a rendőrök kérdésére elmondta, hogy az utas a menetjegy ellenőrzésekor olyan papírlapot adott át neki, ami fénymásolva van, és ezért nem alkalmas kedvezmény igénybe vételére. A rendőrök az iratot a helyszínen szemrevételezték, azon megtalálták a felhasználó adatait, amit az utas személyazonosító igazolványával egyeztettek. Ezenkívül az iraton szereplő körbélyegzőt is szemrevételezték, amin a „S.-i n. általános iskola S., F. utca 1.” felirat szerepel. Az irat érvényessége 2011. március 31-étől 2012. március 31-éig terjed.

Az iraton továbbá találtak a rendőrök 11 darab körbélyegzőt, amit a felhasználó korábbi utazásainál a MÁV jegyellenőrök pecsételtek le. A rendőrök kérdésére az utas elmondta, hogy a munkáltatójától kapta az iratot, ami közalkalmazottak vasúti kedvezményes utazására jogosítja, azon nem változtatott meg semmit, és teljesen jóhiszeműen használta fel utazásra. A rendőrök az irat további vizsgálatától elálltak, azon az általuk végzett ellenőrzés időpontját rögzítették, valamint a r. főtörzsőrmester aláírta rendfokozati jelzésével és jelvéyszámával. A r. főtörzsőrmester az utas adatait leellenőrizte, ami nemleges eredménnyel járt. A rendőr továbbá az általa bemutatott pedagógus igazolványt is leellenőrizte, amin a tanári státusza szerepelt, illetve munkahelyként az utazási igazolványon lévő iskola volt feltüntetve.

Ezt követően r. főtörzsőrmester a bejelentőtől kérte el a személyazonosító iratot. A panaszos egy fénymásolt személyi igazolványt, valamint a hozzá tartozó adatokkal kitöltött fénymásolt lakcímkártyát adott át. A rendőr azon kérdésére, hogy ezzel akarja-e magát hitelt érdemlően igazolni, igenlő választ adott. A rendőr közölte vele, hogy az általa készített színes fénymásolatot nem tudja elfogadni, és felszólította, hogy igazolja magát hitelt érdemlően. Ekkor a panaszos elővett egy MÁV vasúti igazolványt, ami a fényképét és adatait tartalmazta, az eredeti személyazonosító igazolványát azonban nem tudta átadni.

A r. főtörzsőrmester a panaszos adatait az adattárakban leellenőrizte, ami negatív eredménnyel járt. Ezt követően a rendőr a panaszost figyelmeztette, hogy „intellektuális

okirat-hamisítást” hajtott végre, és közölte, hogy a másolatokat jogszerűtlenül próbálta felhasználni, ezért az esetről jelentést készít.

A rendőri jelentés az ügyelettel történt egyeztetést követően a panaszos „közfeladatot ellátó személyére való tekintettel, valamint a sikeres személyazonosság megállapítása miatt” a rendőrök elálltak az előállítás foganatosításától.

A panaszos a vasúti utazási igazolványt a felhasználótól átvette, amiről átvételi elismervényt adott át.

A rendőrök a panaszostól a fénymásolt igazolványokat a helyszínen átvételi elismervény ellenében elvették, az ügyeletet pedig tájékoztatták az intézkedésről, és az előírtaknak megfelelően folytatták szolgálatukat.

4) A rendőrség továbbította a Testület részére a panaszolt intézkedéssel összefüggő rádióforgalmazás anyagát. A felvételen annyi érdemi információ hallható, hogy a rendőrök közlik az ügyelettel, hogy a vasútállomáson vannak, a negyedik vágányon”.

III.

A panaszos sérelmezte beadványában a rendőrök szolgálati fellépésének módját (azt, hogy kérésre sem azonosították magukat, illetve, hogy az intézkedés okát és célját nem közölték), az igazoltatása során a lakcímkártya elkérését, előállítása kilátásba helyezését; továbbá az intézkedő rendőr hangnemét és viselkedését.

A Testület megállapította, hogy a rendőri fellépés érintette a panaszosnak a rendőri intézkedés időpontjában hatályos törvény, a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 2. §-ának (1) bekezdéséből levezethető tisztességes eljáráshoz, az 54. §-ának (1) bekezdése szerinti emberi méltósághoz, az 59. §-ának (1) bekezdése szerinti személyes adatok védelméhez való jogát az alábbiak szerint.

1) A Testület elsőként vizsgálta, hogy a rendőri fellépés jogszerűen történt-e.

Az Rtv. 1. §-ának (1) bekezdése meghatározza, hogy a rendőrség feladata – többek között – a közbiztonság és a közrend védelme. Az 1. § (2) bekezdésének 1. pontja értelmében a rendőrség az Rtv.-ben és törvény felhatalmazása alapján más jogszabályban meghatározott bűnmegelőzési, bűnüldözési [...] feladatkörében általános bűnügyi nyomozó hatósági jogkört gyakorol, végzi a bűncselekmények megelőzését és felderítését. A rendőri feladatok ellátásának és az utasítások teljesítésének kötelezettségéről az Rtv. 11. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, az előjárója utasításainak – az Rtv.-ben foglaltak figyelembevételével – engedelmeskedni, a közbiztonságot és a közrendet, ha kell, élete kockáztatásával is megvédeni.

A rendőr intézkedési kötelezettségével összefüggésben az Rtv. 13. §-ának (1) bekezdése kimondja, hogy a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak.

Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van. Az intézkedési kötelezettségről továbbá a panaszolt rendőri intézkedés időpontjában hatályban levő jogszabály, a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 3. §-ának (1) bekezdése azt tartalmazza, hogy: „Bűncselekmény vagy szabálysértés észlelése, valamint a közbiztonságot, a közrendet, az államhatár rendjét, a polgárok személyét vagy javait sértő vagy fenyegető veszélyhelyzet esetén, illetőleg ha ilyet hoznak tudomására, a rendőrt intézkedési kötelezettség terheli.”

A panaszos állítása és a rendőrségi dokumentumok egyezően azt tartalmazzák, hogy a rendőrök azért jelentek meg a helyszínen, mert a panaszos telefonon bejelentést tett a rendőrségre, és intézkedést kért, mert egy utas szerinte hamis utazási utalványt használt fel az utazás során.

A Testület megítélése szerint a panaszos bejelentése alapján a rendőrök a közrend, közbiztonság védelme érdekében jogosultak és egyben kötelesek is voltak intézkedni. **A rendőrség által hivatkozott adatok megfelelő alapot nyújtottak az Rtv. 13. §-a szerinti intézkedési kötelezettségre, a feltételezett bűncselekmény gyanúját keltő cselekmény miatti rendőri fellépésre.**

2) A panaszos sérelmezte a rendőrök szolgálati fellépésének módját: a r. főtörzsőrmester csak többszöri kérésre, a r. törzsszázlós pedig kérésre sem azonosította magát. A rendőrök továbbá nem közölték az intézkedés célját.

a) Az Rtv. 20. §-a tartalmazza a rendőri intézkedés során a rendőr azonosítására vonatkozó rendelkezéseket, amelynek az a célja, hogy a rendőri intézkedések, eljárások során minden esetben kétséget kizáróan azonosítani lehessen az eljáró rendőrt. Ennek ugyanakkor nem lehet olyan hatása, hogy az intézkedést akadályozza.

Az Rtv. 20. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőrt intézkedése során vagy az egyenruhája és azon elhelyezett azonosító jelvénye, vagy szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye igazolja. Ugyanezen törvényhely (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedés megkezdése előtt minden esetben köteles nevét, azonosító számát, illetve az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Ez alól egyetlen eset kivétel, nevezetesen, ha ez a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti (pl. azonnali beavatkozás, fellépés szükséges), ebben az esetben ugyanis az intézkedés befejezésekor kell az igazolására szolgáló lépéseket megtenni.

A szolgálati fellépés módját a Szolgálati Szabályzat 4. §-a részletezi. Annak (1) és (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedést – ha annak eredményességét nem veszélyezteti – a napszagnak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha egyenruhát visel, tisztelgéssel, és a tervezett intézkedés megjelölése és célja, valamint neve és azonosító száma közlésével kezdi meg. Az intézkedő rendőr az intézkedés megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét is felmutatja, kivéve, ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti (ez esetben azt az intézkedést követően kell megtenni).

Az intézkedő rendőrök eredeti jelentése nem tartalmaz információt a szolgálati fellépés módja kérdésében. A Testület a felvilágosítást kérő levélben kifejezetten kérte, hogy a panaszossal szemben intézkedő rendőrök egyenként nyilatkozzanak a szolgálati fellépés módja és az

azonosításra vonatkozó kötelezettségek megtartása tekintetében. A Gy.-i Rendőrkapitányság Közrendvédelmi és Határrendészeti Osztály Őr- és Járőrszolgálati Alosztály vezetőjének tájékoztató levele tartalmazza az intézkedő r. főtörzsőrmester ezen kérdésre vonatkozó nyilatkozatát: a kötelező azonosítók (jelvényszám, rendfokozati jelzés, névkitűző, karjelvény) szabályszerűen voltak a ruházatán, és az egyenruhája igazolta őt, ezért nem mutatkozott be. Továbbá azért nem tisztelgett, mert a panaszos ment oda hozzá. A másik rendőr nem tett nyilatkozatot ebben a kérdésben (sem).

A Testület gyakorlata szerint, amennyiben a rendőrség a panasz tartalmának megismerését követően nem cáfolja a panaszos állítását – illetőleg a rendelkezésre álló körülmények nem támasztanak kétséget azzal kapcsolatban –, úgy a Testület a döntését a panaszosi állításra alapozza. A Testület továbbá a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján egyértelműen úgy ítélte meg, hogy nem állt fenn olyan körülmény, ami a rendőri intézkedés eredményességét veszélyeztette volna, és ami miatt csak az intézkedés befejezésekor teszik meg az azonosításra szolgáló lépéseket.

A Testület megítélése szerint az intézkedő rendőrök az azonosításra vonatkozó kötelezettségüket megszegték, amely által csekély mértékben sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát. A rendőrök ezen mulasztását nem pótolhatja az, hogy a panaszos leolvashatja az azonosítókat az egyenruháról, illetőleg az sem, ha valamely, a panaszos részére átadott rendőrségi dokumentumon az intézkedő rendőr rögzíti a nevét és az azonosító számát. Az Rtv. ugyanis – szűk kivételtől eltekintve – a rendőri intézkedést megelőző és szóbeli teljesítésre kötelezi a rendőrt.

b) Az Rtv. fentebb említett 20. §-ának (2) bekezdése előírja, hogy a rendőri intézkedés megkezdése előtt a rendőr minden esetben köteles az intézkedés tényét és célját is szóban közölni. A Szolgálati Szabályzat szintén idézett 4. §-ának (1) bekezdése előírja, hogy a rendőr az intézkedést – ha annak eredményességét nem veszélyezteti – a tervezett intézkedés megjelölése és célja közlésével kezdi meg.

A Testület a rendőrségtől való felvilágosítás-kérés során – egyebek mellett – rákérdezett arra is, hogy a rendőrök közölték-e és mit az intézkedés céljaként. A rendőrök a kérdésre nem válaszoltak. A tanú nyilatkozata is a panaszos azon állítását támasztja alá, hogy a rendőrök az intézkedés célját nem közölték. A Testület továbbá az állásfoglalás III. rész 2) a) pontjában írttal egyezően úgy ítélte meg, hogy nem állt fenn olyan körülmény, ami a rendőri intézkedés eredményességét veszélyeztette volna.

Tekintettel a Testület kialakult gyakorlatára, arra, hogy amennyiben a rendőrség válasz nélkül hagyja a kérdést – és a panaszos szavahihetősége iránt nem merül fel kétség –, úgy a Testület a panaszosi állítását elfogadja.

A Testület megállapítása szerint a rendőrök mulasztást követtek el, amikor a panaszossal nem közölték az igazoltatás célját. A rendőri mulasztás következtében csekély mértékben sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga.

c) A panaszos ugyan kifejezetten nem sérelmezte beadványában a panaszjogról való tájékoztatás elmaradását, azonban az intézkedő r. főtörzsőrmester arra vonatkozó nyilatkozatával összefüggésben a Testület a következő megjegyzést teszi.

A rendőr úgy fogalmazott, hogy mivel a panaszos nem jelezte, hogy panasza van, ezért nem adott tájékoztatást panasztételi lehetőségéről.

Az Rtv. 20. §-ának (2) bekezdése alapján köteles a rendőr az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az Rtv. szerinti panasz lehetőségéről. A jogszabályi megfogalmazás szerint a tájékoztatás feltétel nélküli: nem tehető függővé attól, hogy a panaszos már az intézkedés alkalmával jelzi-e panasztételi szándékát. A rendőri intézkedéssel érintett személy panasztételi lehetőségére a jogszabály nem azonnali bejelentést, hanem (a rendőrségi panaszeljáráásban 30 napos, a Testület eljárásában 8 napos) határidőt állapít meg.

3) A panaszos igazoltatásával, illetve előállításának kilátásba helyezésével összefüggésben a Testület az alábbi megállapításokat teszi.

a) Az Rtv. 29. §-ának a rendőri intézkedés időpontjában hatályos (1) bekezdése szerint a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani.

Az Rtv. 29. §-ának (2) bekezdése értelmében az igazoltatott köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni. A személyazonosságot – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat. Az igazoltatott kizárólag ezen okmányok egyikének bemutatására kötelezhető. A rendőr más jelen lévő, ismert személyazonosságú személy közlését is elfogadhatja igazolásként. Az Rtv. 29. §-ának (8) bekezdése szerint pedig ennek a törvényhelynek az alkalmazásában az érintett személy nevét, születési helyét és idejét, valamint anyja születési családi és utónevét kell személyazonosító adaton érteni.

Az Rtv. 29. §-ának (4)-(5) bekezdése továbbá előírja, hogy a személyazonosság igazolásának megtagadása esetén az igazoltatott a személyazonosság megállapítása céljából feltartóztatható, illetve a személyazonosság megállapításának sikertelensége esetén előállítható, ha a személyazonosítás megállapítása más módon nem biztosítható. Garanciális szabály, hogy az igazoltatás vagy a személyazonosság megállapításának sikertelensége esetén előállítás csak a személyazonosság megállapításához szükséges ideig tarthat.

Az igazoltatásra vonatkozó szabályokat rögzít a Szolgálati Szabályzat 38. §-a is. Ennek (1) bekezdése értelmében az igazoltatás során a rendőr elkéri az igazoltatott személyazonosító igazolványát vagy egyéb, a személyazonosságot hitelt érdemlően igazoló okmányát. Ha az okmány valódisága kétséges, a rendőr ellenőrző kérdéseket tehet fel. Felszólítja az igazoltatott személyt adatainak bemondására, a bemondott adatokat az okmánnyal összehasonlítja. Az intézkedés során minden esetben ellenőrizni kell az igazoltatott személy és a bemutatott okmány adatait a Schengeni Információs Rendszerben (SIS), a körözési információs rendszerben, illetőleg – szükség szerint – a személyi adat- és lakcím nyilvántartásban, vagy az okmány-nyilvántartásban.

A panaszosnál nem volt személyazonosságot igazoló hatósági igazolvány, csupán annak másolata. Ezzel összefüggésben a Testület felhívja a figyelmet egyrészt a polgárok személyi

adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Nytv.), másrészt a személyazonosító igazolvány kiadásáról és nyilvántartásáról szóló 168/1999. (XI. 24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) vonatkozó rendelkezéseire.

Az Nytv. 5. §-ának (8) bekezdése szerint a személyazonosító igazolvány olyan hatósági igazolvány, amely a polgár személyazonosságát és a törvényben meghatározott adatait közhitelűen igazolja. A törvény 29. §-ának (1) bekezdése szerint a személyazonosító igazolvány a polgár írásbeli nyilatkozata, valamint az anyakönyv és a személyi adat- és lakcímnnyilvántartás [...] alapján kiállított olyan hatósági igazolvány, mely a polgár személyazonosságát és az e törvényben meghatározott adatait közhitelűen igazolja. Ugyanezen törvényhely (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a személyazonosságot – a személyazonosító igazolványon túl – az érvényes útlevél vagy a kártyaformátumú vezetői engedély igazolja. A személyazonosítás céljából – jogszabályban meghatározott kivételekkel – a polgár nem kötelezhető más okmány bemutatására. [Ezzel egyezően rendelkezik egyébként az Rtv. 29. §-ának (2) bekezdése is.]

A Korm. rendelet 6. §-a rögzíti, hogy a személyazonosító igazolványnak két fajtája van: az állandó és az ideiglenes. A 7. § szerint az állandó személyazonosító igazolvány az Nytv. 29. §-ának (3) bekezdésében meghatározott személy- és okmányazonosító adatokat, valamint a személyazonosító igazolvány kiállításának keltét, a kiadó magyar állam kódját és a kiállító hatóság nevét, míg az ideiglenes személyazonosító igazolvány a felsorolt adatokon kívül a kiadásának okát is tartalmazza. A jogosult részére – kérelemre – ideiglenes személyazonosító igazolványt akkor kell kiadni a 12. § alapján, ha nem rendelkezik érvényes útlevéllel vagy kártyaformátumú vezetői engedéllyel, és állandó személyazonosító igazolványának érvényességi ideje lejárt, az igazolvány cseréjét kérte adatváltozás miatt (kivétellel), vagy az igazolványt eltulajdonították, elvesztette, vagy az megsemmisült; illetve az állandó személyazonosító igazolvány – adategyeztetés vagy adatpontosítás szükségessége miatt – átmenetileg nem adható ki.

A 31. § (1) bekezdése értelmében az érvényes személyazonosító igazolványt a magyar állampolgár, a bevándorolt, a letelepedett, a menekült és az oltalmazott jogállású személy köteles sértetlenül megőrizni, jogszabályban meghatározott esetekben és módon – felhívásra – bemutatni, a visszavonás elrendelésekor vagy a jogosultság megszűnésekor, illetőleg az új állandó személyazonosító igazolvány kiadásakor a személyazonosító igazolvány átvételére jogosult hatóságnak leadni.

Az ismertetett jogszabályi rendelkezések alapján megállapítható, hogy a személyazonosság igazolására a személyazonosító igazolvány – akár az állandó, akár az ideiglenes fajtája – szolgál, illetve a fentebb említettek szerint minden olyan hatósági igazolvány, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat (érvényes útlevél, kártyaformátumú vezetői engedély). A személyazonosításra alkalmas hatósági igazolványt eredeti formában köteles minden állampolgár magánál tartani: másolata nem helyettesíti a hatóság, hivatalos szerv eljárásában.

A Testület továbbá felhívja a panaszos figyelmét, hogy azon magatartása, hogy eredeti személyazonosító igazolványát nem tartotta magánál, jogellenes cselekmény. Az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet 27. §-ának (1) bekezdése szerinti személyazonosság igazolásával kapcsolatos köteleességek megszegése szabálysértését követi

el ugyanis az, aki személyazonosítására alkalmas okmányával kapcsolatos kötelezettségét megszegi, az igazoltatásra feljogosított személy felszólítására személyi adatainak bemondását, illetőleg az okmány átadását megtagadja, vagy az említett adatokra vonatkozólag az intézkedés során valótlan állít.

A rendőrségi dokumentumokban csak arra utaltak, hogy az utast az Rtv. 24. §-ának (4) bekezdése alapján igazoltatták, azt azonban nem jelölték meg, hogy az Rtv. 29. §-a (1) bekezdésének melyik fordulata alapján igazoltatták a panaszt.

A Testület megítélése szerint a panaszos igazoltatása az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdés 1. fordulata – közrendvédelmi okból – alapján jogszerűen történt. Az igazoltatással nem sérült a panaszos személyes adatok védelméhez való joga.

b) Az előállítás kilátásba helyezésével kapcsolatban a Testület a fentebb idézett Rtv. 29. § (4) bekezdése mellett utal arra, hogy az Rtv. 33. §-ának (1) és (2) bekezdése taxatív felsorolja az előállítás okait.

A rendőrségi előadás szerint a panaszosnak az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés a) pontja alapján helyezték kilátásba az előállítást. A megjelölt jogszabályhely szerint a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni.

Az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdésében rögzített okok tekintetében ugyanakkor a törvényi szóhasználat („előállíthatja”) az intézkedő rendőrnek mérlegelési lehetőséget biztosít. A rendőrnek továbbá minden esetben kötelezettsége az Rtv. 15. §-a alapján, hogy több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés közül azt válassza, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással jár (arányosság követelménye).

A rendelkezésre bocsátott rendőrségi dokumentumok alapján a panaszos adatait (a bemutatott fénymásolatok és az arcképes MÁV igazolvány segítségével) sikerült leellenőrizni, ezért az előállítás fogantatásától elálltak a rendőrök.

A Testület úgy ítélte meg, hogy helytálló volt a rendőr tájékoztatása az előállítással kapcsolatban. Továbbá az arányosság követelményének is megfelelt az, hogy – mivel az igazoltatás célja, azaz a személyazonosság megállapítása, sikerült – utóbb nem hajtották végre a személyi szabadságot korlátozó intézkedést. **A rendőrség az előállítás kilátásba helyezésével nem sértette a panaszos tisztességes eljárásához való jogát.**

c) A panaszos állítása szerint a rendőr lakcímkártyát is kért tőle az igazoltatás során.

Az Rtv. rendőri intézkedés időpontjában hatályos 29. §-a és a Szolgálati Szabályzat fentebb említett rendelkezései alapján a személyazonosságot elsősorban a személyazonosító igazolvány igazolja. A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 5. §-ának (8) bekezdése szerint a személyazonosító igazolvány olyan hatósági igazolvány, amely a polgár személyazonosságát és a törvényben meghatározott adatait közhitelűen igazolja. A törvény 29. §-ának (3) bekezdése szerint a személyazonosító

igazolvány tartalmazza a polgár nevét, születési helyét és idejét, állampolgárságát, anyja nevét, nemét, arcképét, saját kezű aláírását (a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett személy törvényes képviselőjének aláírását), valamint a személyazonosító igazolvány okmányazonosítóját és érvényességi idejét.

A törvény 29. §-ának (4) bekezdése és az Rtv. 29. §-ának (2) bekezdése rendelkezéseinek egybevetése alapján ugyanakkor a személyazonosságot – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat. Ilyennek minősül az érvényes útlevél és a kártyaformátumú vezetői engedély. Az igazoltatott kizárólag ezen okmányok egyikének bemutatására kötelezhető – jogszabályban meghatározott kivételekkel – más okmány bemutatására nem.

A Testület a rendőrségtől való felvilágosítás-kérés során kifejezetten kérte, hogy az intézkedő rendőrök nyilatkozzanak abban a kérdésben, hogy milyen iratokat kértek el a panaszostól. A r. főtörzsőrmester ezzel szemben csak arról nyilatkozott, hogy a panaszos mit adott át, arról nem, hogy milyen okmány(oka)t kértek tőle.

A Testület – rendőrségi válasz hiányában – elfogadta a panaszos állítását annak tekintetében, hogy a rendőrök lakcímkártyát is kértek tőle. **Tekintettel arra, hogy a rendőri intézkedés időpontjában hatályban levő Rtv. nem adott lehetőséget a lakcímkártya elkérésére, a Testület megállapítja a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának csekély fokú sérelmét.**

5) A panaszos sérelmezte az intézkedő r. főtörzsőrmester hangnemét, amely szerinte flegma, lekezelő volt.

A Testület ezzel összefüggésben idézi az Rtv. 2. §-a (1) bekezdésének második mondatát, amely szerint a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait. Az intézkedő rendőrökkel – mint a közhatalmi funkciót ellátó szerv tagjaival – szemben minden esetben elvárható az udvarias és kulturált fellépés.

A Testület továbbá felhívja a figyelmet a Magyar Köztársaság Rendőrségének Etikai Kódexében (a továbbiakban: Etikai Kódex) foglalt követelményeknek is, amelyek ugyan nem minősülnek jogszabályi előírásoknak, azonban alapjaiban meghatározzák a rendőri hivatás értékeit, megtestesítik az állampolgárok rendőrökkel szemben támasztott elvárásait, erkölcsi iránymutatásul szolgálnak, illetve morális alapot biztosítanak a rendőrség és az egyes rendőrök számára. Az Etikai Kódex 5. pontja kimondja, hogy „a rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit [...] indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását. Nem alkalmaz [...] megalázó bánásmódot és ezt másoktól sem tűri el.” A 7. pont utolsó mondata szerint pedig a rendőr „tudatában van annak, hogy saját személyén keresztül az egész testület megítéléséért is felelős.”

A Testület kérte, hogy mindkét rendőr nyilatkozzon a panaszossal szemben tanúsított hangnem tekintetében. Az intézkedő r. főtörzsőrmester előadása szerint a panaszos tegeződő viszonyt kezdeményezett (a köszönésével), amit azonban a rendőrök nem viszonztak. A rendőr továbbá határozottan és udvariasan beszélt a panaszossal. A r. törzsszázlós nem tett nyilatkozatot ebben a kérdésben sem, amivel alátámaszthatta volna a r. főtörzsőrmester

állítását. Ezzel szemben a panaszos által tanúként megjelölt személy nyilatkozatában az szerepel, hogy a rendőr egyáltalán nem volt készséges, és mindvégig lekezelően és flegmán beszélt. Ráadásul a peronon, az ott tartózkodó utasok füle hallatára viselkedett így.

A Testület az intézkedő rendőr hangneme, viselkedése tekintetében a panaszos állítását tartotta valószínűbbnek, ezért az Rtv. hivatkozott rendelkezésének megsértése miatt a panaszos emberi méltósághoz való jogának sérelmét állapította meg.

IV.

A Testület az ügy gondos mérlegelése alapján arra a következtetésre jutott, hogy a panaszos igazoltatása, előállításának kilátásba helyezése jogszerűen történt. A rendőrök szolgálati fellépésének módja (az azonosításra vonatkozó kötelezettség és az intézkedés célja közlésének elmaradása), a lakcímkártya elkérése és a panaszossal szemben tanúsított hangnem miatt ugyanakkor sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz és emberi méltósághoz való joga.

Az egyes alapjogok sérelme összességében elérte azt a szintet, amely a Testület súlyos alapjogsérelmet megállapító állásfoglalását megalapozza. Ennek megfelelően a rendelkező részben foglaltak szerint – az Rtv. 93/A.§-ának (6) bekezdése alapján – az állásfoglalást megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2012. január 31.

Dr. Juhász Imre
elnök

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
előadó testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
testületi tag